Komission tiedonanto: REPowerEU: Kohtuuhintaisempaa, varmempaa ja kestävämpää energiaa koskevat yhteiset eurooppalaiset toimet COM(2022) 108

Ympäristövaliokunta

Tatu Pahkala

5.4.2022

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Käsittelyn vaihe

- Komissio antoi tiedonannon 8.3.
- Jatkoa lokakuussa 2021 annetulle hintatiedonannolle (COM(2021) 660 final, E 112/2021 vp)
- Käsitelty 9.3. epävirallisessa Eurooppa-neuvostossa ja 24.3. Eurooppa-neuvostossa
- Asiaan liittyy myös komission tiedonanto 23.3., jossa KOM listaa vaihtoehtoja puuttua markkinoiden toimintaan (COM(2022) 138 final). E-kirje valmisteilla.

Sisältö lyhyesti

- Esitellään keinoja vähentää riippuvuutta Venäjän energiavirroista. Pääpaino kaasussa.
- Komissio katsoo, että EU voi tulla riippumattomaksi Venäjän kaasusta hyvissä ajoin ennen vuotta 2030
- Tiedonanto kaksiosainen:
  1. Hätätilanteeseen reagoiminen
     - KOM ilmoittaa tutkivansa keinoja irrottaa sähkön hinnanmuodostus kaasumarkkinoista.
     - Kaasun varastoinnin varmistaminen + maininta lainsäädäntöehdotuksista (annettu 23.3., U-kirje valmisteilla)
     - Seikkaperäistä ohjeistusta kuinka toteuttaa sähkön vähittäismarkkinoiden hintasääntelyä sähkömarkkinadirektiivin puitteissa ja kuinka ottaa käyttöön lyhytaikaisesti windfall-vero
  2. REPowerEU-suunnitelma
     - Tavoitteena parantaa EU:n laajuisen energiajärjestelmän häiriönsietokykyä
     - Keskeisenä toimenpiteinä ehdotetaan kaasuntoimitusten monipuolistamista ja pyrkiminen nopeammin riippumattomaksi fossiilisista polttoaineista
     - KOM mukaan tulisi ottaa käyttöön kaikki kansalliset ja EU-tason resurssit ja rahoitusvälineet,

Alustava Suomen kanta 1/3

- **Suomi kannattaa komission tiedonannossa asettamaa tavoitetta tulla riippumattomaksi Venäjän energianlähteistä** ja pitää hyvänä, että komissio reagoi nopeasti akuuttiin tilanteeseen. Yleisesti ottaen tiedonannossa ehdotettu REPower EU-ohjelma on kannatettava. Tässä E-kirjeessä otetut kannat koskien tiedonannossa kuvattuja aloitteita ovat alustavia ja aloitteisiin muodostetaan tarkemmin kantoja, kun komissio on antanut ehdotuksensa.
- Suomi katsoo, että muuttuneissa olosuhteissa on edelleen tärkeää, että **päästökauppajärjestelmää koskevien valtiontukisuuntaviivojen** tulee olla tasapainossa kolmen politiikkatavoitteen kanssa: hiilivuodon riskin hillintä, kilpailun vääristymisen minimointi sisämarkkinoilla sekä päästökaupan ohjausvaikutuksen säilyttäminen. Näiden valtiontukisuuntaviivojen mukaista **tukea tulisi myöntää vain toimialoille, joilla on todellinen riski merkittävälle hiilivuodolle**. Huomioiden, että päästökaupan kustannusvaikutus on noussut merkittävästi, pidämme perusteltuna, että valtiontukisuuntaviivojen toimialalistausta on mahdollista laajentaa jossain määrin. Laajennuksen tulee kuitenkin perustua huolelliseen arvioon toimialojen tosiasiallisesta riskistä hiilivuodolle huomioiden mahdolliset negatiiviset vaikutukset kilpailuun sisämarkkinoilla.
- Suomi painottaa kaikkien kriisiajasta johtuvien **valtiontukisääntöjen joustojen tarkkarajaisuutta ja määräaikaisuutta**. Suomi pitää tärkeänä, että kriisin johdosta myönnetyt tuet kohdistuvat yrityksiin, jotka kärsivät merkittävästi tästä kriisistä.
- Suomi pitää hyvänä, että komissio ohjeistaa jäsenmaita miten erilaisia tukitoimia voidaan rahoittaa kansallisesti. Suomi pitää tärkeänä, että jäsenvaltioiden investoinnit kohdennetaan vihreää siirtymää edistävällä tavalla energiasektorin innovaatioiden tukemiseksi.

Alustava Suomen kanta 2/3

- **EU:n ei tulisi ryhtyä toimiin, jotka aiheuttaisivat häiriöitä päästökauppajärjestelmälle tai sähkömarkkinoille**. Markkinamallien lyhytjänteinen muokkaaminen tai kilpailun rajoittaminen johtaisi tehottomuuteen ja energiaomavaraisuuteen tarvittavien investointien hidastumiseen. On hyvä, että komissio tukee nykytilanteessa nykyisen markkinamallin pitkäjänteistä kehittämistä.
- **Suomi suhtautuu tässä vaiheessa alustavan varauksellisesti hintarajoitusten käyttöönottoon sähkömarkkinoilla** ja täsmentää kantansa osana kokonaisuutta suomalainen ja eurooppalainen kokonaisetu huomioiden komission ehdotusten täsmennyttyä. Suomi pitää kansallisella tasolla päätettäviä **windfall-veron kaltaisia mekanismeja toimivampana** vaihtoehtona puuttua tilanteeseen.
- **Suomi tukee kaasun varastoinnin sääntelyn tiukentamista**. Suomi pitää tärkeänä edistää sääntelyä, joka helpottaa markkinatoimijoiden pääsyä kaasuvarastoihin ja nostaa kaasuvarastojen erityisesti markkinaehtoisesti toteutuvaa käyttöastetta. Suomi pitää kuitenkin tärkeänä, että sääntelyssä otetaan huomioon jäsenmaiden jo tekemät varautumistoimenpiteet ja että erilaiset kaasun varastointivelvoitteet tulee voida täyttää myös vaihtoehtoisin polttoainein.
- **Suomi pitää hyvänä kaasun hankintakanavien monipuolistamista.** Nesteytetty maakaasu ja riittävä nesteytetyn maakaasun höyrystämiskapasiteetti ovat keskeisessä roolissa. Myös biokaasulla ja vedyllä on paikallisesti tärkeä rooli ja ne ovat tulevaisuudessa tärkeitä vaihtoehtoisia käyttövoimia erityisesti raskaassa liikenteessä.
- Suomi suhtautuu myönteisesti aurinko- ja tuulivoiman vielä voimakkaampaan kasvuun, mutta huomauttaa, että myös muut uusiutuvat energialähteet ja kaukolämpö tulisi ottaa tarkasteluun mukaan. Suomi suhtautuu myös myönteisesti lämpöpumppujen käyttöönoton kiihdyttämiseen ja pitää hyvänä tiedonannon korostusta osaavan työvoiman kouluttamisesta.

Alustava Suomen kanta 3/3

- Suomi suhtautuu myönteisesti Innovaatiorahaston etupainotteiseen hyödyntämiseen.
- **Suomi kannattaa uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyiden nopeuttamista** ja pitää hyvänä, että komissio luo ohjeistusta sääntelyn testiympäristöjen luomiseen ja lupamenettelyprosessien nopeuttamiseen. **Yksityiskohtaista säätelyä lupamenettelyiden osalta tulisi kuitenkin välttää EU-tasolla**, koska jäsenmaiden lupamenettelyt ovat rakenteeltaan hyvin erilaisia ja se voi johtaa hallinnollisen taakan kasvuun. Lupamenettelyiden osalta on myös tärkeää huomioida, että toimiva ja uusiutuvan energian tuotannon erilaiset vaikutukset riittävällä tasolla huomioiva lupamenettelyt edesauttaa hankkeiden yleistä hyväksyttävyyttä. Lupamenettelyiden yksinkertaistaminen ei saa johtaa vaikutusten asianmukaisen arvioinnin vaarantumiseen. Lupamenettelyissä tulisi välttää erilaiset ohituskaistat tietyn tyyppisille hankkeille.
- Energiatehokkuusdirektiivin uudistamiseen on otettu kantaa U-kirjelmässä U 48/2021 vp.
- Suomi kiinnittää tässä vaiheessa varauksellista huomioita tiedonannossa ilman vaikutustenarviointeja esitettyihin määrällisiin tavoitteisiin.

